

Kasti laulukooride tegevusest 1876–1940 ja Haimre rahvamaja laulukollektiividest tänaseni

Eha Kaljusaar

Kasti laulukooride tegevusest alates 19. sajandist ja laulmisest üldse siinses kogukonnas kuni tänaseni saame lugeda erinevatest allikatest tänu kirjapanijaile ja märkmete hoidmisele.

Koorilaulul on Kastis üsna vanad ja märkimisväärsed traditsioonid. Laulmisele pani erilist rõhku juba Kasti mõisa krahv von Sievers. Ta ähvardas renditalul renti tõsta, kui leeriealine noor laulma ei läinud. Krahvi sundus võimaldas õpetajal lauluharjutusel kasutada isegi sellist võtet, et taktikepiga laulja suu lahti kangutada, kui see koorijuhi arvates küllalt avatud ei olnud. Sageli kooli külastades laskis ta lapsi laulda ja oli pisarateni liigutatud nende laulu kuulates. Kooliõpetajale avaldas ta lugupidamist suuandmisega lagipähe.

Kasti mõisa krahv Karl Alexander Paul Sievers ja Kasti vald asusid 1876. aastal ehitama uut koolimaja, mis püstitati Märjamaa – Haimre – Valgu ja Märjamaa – Kasti – Valgu teeristilt lammutatud

1935.aastal osales Kasti segakoor Jaan Kurepalu juhendamisel Kullamaa IV laulupäeval.

Järgküla kõrtsi asemele. Uue hoonega oli alanud Kasti kooli kuldne, nn krahvikooli periood. Samal 1876. aastal, kui algasid ehitustööd, tuli Kasti koolmeistriks suurte pedagoogiliste võimetega andekas muusikamees, Tartu gümnaasiumi lõpetanud Peeter Vaher. Tema tegevus andis „krahvi-

koolile“ väärilise sisu.

140 aastat tagasi sai Kasti laulukoor Peeter Vaheri juhendamisel kuulsaks III üldlaulupeol Tallinnas 1880. aastal, kui Läänemaad esindasid kaks koori: Kasti sega- ja meeskoor. Üldkooride kavas olid ainult meeskoorilaulud nagu I ja II laulupeolgi. Dirigent P. Vaher

moodustas segakoori mees- häälest meeskoori. Kuna laulupeo üldkooridest võtsid osa ainult meeskoorid, sai segakoor esineda ainult laulupeo kontsertide kolmandal päeval üksikkooride kontserdil. Üksikkooride esinemist alustas ja lõpetas Kasti koor. **Avapalaks esitati üks osa Haydni oratooriumist „Loomine“.** Et sellega tuli toime Kasti suitutaredest võrsunud vähese haridusega noorte koor, oli imetlusväärne. Kasti segakoori edukas esinemine III üldlaulupeol oli kindlasti üks põhjus, et järgmisel üldlaulupeol 1891. aastal olid segakoorid täisõiguslikud kontsertidest osavõtjad.

Laulupeost võttis osa 26 tütarlast ja 18 noormeest – oma aja kohta suur koor, milles laulsid nii vanemad õpilased kui ka täiskasvanud. Koor esines tolleaegsetes kohalikes rahvariietes. Koori toimetas laulupeole krahv von Sievers oma mõisa veokitega. Pärast õnnestunud esinemist andis ta koorile pidusöögi. Koorijuhti

tänas krahv suudlusega lagi-pähe.

Oma kodus Kastis lauldi krahvi perekondlikel sündmustel, anti kontserte kirikus ja käidi esinemas ka väljaspool kihelkonda. Näiteks 1883. aastal esines Kasti koor Kullamaal, kus siis veel koori ei olnud.

Ootamatult tuli 1886. aastal „krahvikoolile“ ja laulukoorile lõpp. Koolid allutati tsaaririigi haridusministeeriumile, õppekeeleks sai vene keel. Seoses muudatustega tekkis Kasti krahvi ja Peeter Vaheri vahel tüli, mille tulemusena vabastati ta koolijuhataja kohalt ja sunniti kohe Kasti mõisa alalt lahkuma. Kuna Vaher läks Kullamaale, lakkas Kasti kooride tegevus pikemaks ajaks.

1890. aastal hakkas koori juhatama Mart Kalde (tuntud jõumees, kes esines tsirkuses). 1893. aastal suurdus ta õpetaja-

jaks Kuusalu kihelkonna Kolkaküla kooli.

Kasti laulukoor 1894. aastal laulupeost osa ei võtnud. Osaleti 1896. aastal Haapsalu laulupeol, koorijuhti pole märgitud. Järgnevate aastate kohta puudub ülevaade.

Järgmine Kasti algkooli koolmeister, kes siinkandis laulukooriga tegeles oli Mihkel Kroonmann (1909–1915, 1916–1921). Ta sündis Velise vallas Võeva küla Puussepa talus. Oma ankeedis märgib Kroonmann, et koolitöö kõrval tegeles ta laulukooridega, võttis osa pidudest ja kontsertidest nii juhina kui ka osalejana.

Märjamaa teisel laulupäeval 1912. aastal oli M. Kroonmann lastekooride üldjuht.

1922. aastal juhatas laulukoori Jüri Tiits (lõpetanud Kuuda seminari). Haimre Noorraha ühingu juurde loo-

di laulukoor – Kasti segakoor, mille meeshäältest moodustati ka meeskoor. Jüri Tiits oli pärit Haimre valla Jõeääre küla Jalapere talust. Tiits käis Sulult jala koore juhatamas. Kooriharjutused toimusid pühapäeva õhtuti Järgkülas Kasti algkoolis.

1925. aastal esines koor Jüri Tiitsu juhatusel Läänemaa laulupäeval Haapsalus ja IX üldlaulupeol 1928. aastal Tallinnas. Pidevalt esineti kohalikel pidudel ja kirikupühade ajal Märjamaa kirikus.

Järgneb

PINDI KINNISVARA

KIIRE MÜÜK, ÕIGLANE HIND!

Aili Ruubel
maakler

+372 513 9262
aili.ruubel@pindi.ee

Filmifestival KINO MAALE

VANA-VIGALA RAHVAMAJAS
25. OKTOOBRI 12.00-17.00

avatud

KINOKOHVIK

KAVAS

- 12.30 Saksa animamudila II
- 14.00 Saksa animamudila I
- 15.00 Saksa animamudila II
- 16.00 Lotte ja kadunud lohed

KINO tasuta, suupisted väikese raha eest

Kogu festivali info ja tähtsava: www.kinomaaale.ee
Ilmselt: www.facebook.com/filmomaaale
Indreth.Lurtenko@topa.ee, 5202788

Logos of sponsors: Eesti Filmi Instituut, NukuFilm, LÄSSE TRAILERS, Tapa Valla Kultuurikeskus, Tapa Valla Keskerakond, Yesseri Zveve, Koolitaja, ELRON, LANGJA, Vinnemas Teatrid, Multi Film, and others.

Kasti laulukooride tegevusest 1876–1940 ja Haimre rahvamaja laulukollektiividest tänaseni

Eha Kaljusaar

Algus 21.10

1929. aasta kohta on teada, et Kastis osales muusikarindis (orkestris) 13 meest ja üks naine, laulukooris 20 naist ja 8 meest.

1931. aastal halgestus Jüri Tiits raskesti. Tema järglaseks sai äsja Kasti algkooli tööle tulnud noor õpetaja **Jaan Kranfildt (Kurepalu)**. Jaan sai muusikalise hariduse Läänemaa Õpetaja Seminaris, kus õpetajaiks olid C. Kreek, R. Päts ja Saul. Jällegi moodustati segakoori meeshäältest ka meeskoor. Segakooris oli umbes 30, meeskooris 8–10 liiget.

8. juunil 1934. aastal võttis Kasti sega- ja meeskoor osa Haapsalu laulupäevast.

Sega- ja meeskoor esines 17. veebruaril 1935. a. A. Läte 75. sünnipäeva puhul austamisõhtul Kasti rahvamajas.

Üheks suuremaks saavutuseks meeskoori töös oli 1935. aasta juunis Märjamaa kirikus ette kantud „**Palverändurite koor**“ **R. Vagneri ooperist „Tannhauser“ Märjamaa nn Salong orkestri saatel.**

Haimre Noorrahva Ühing, Märjamaa Haridusselts ja ÜENÜ Märjamaa Osakond otsustasid ühiselt korraldada **1936. aastal IV Märjamaa laulupäeva**. Et raha saada, otsustati ühise kavaga läbi viia kaks kontsertballi. Märjamaal toimus see 1. jaanuaril 1936. aastal ja Haimres 26. jaanuaril.

Laulupäev korraldati 21. juunil 1936. aastal Orgita Kodumajanduskooli pargis (2 km Märjamaalt Tallinna poole). Rongkäik algas Märjamaalt. Osa võttis 26 segakoori üle 600 lauljaga põhiliselt Läänemaa, üksikud koorid ka Pärnu- ja Harjumaalt. Orkestreid oli viis 80 mängijaga, viis lastekoori Märjamaa ja Haimre Vallast ja üks lastekoor Vigalast, kokku 200 lauljaga.

Ühise kavaga esineti 21. veebruaril 1937. aastal Märjamaa rahvamajas ja 14. märtsil Kasti rahvamajas.

Juunis 1938. aastal võtab segakoor osa XI üldlaulupeost Tallinnas. Naislauljad valmistasid selleks raamatu „Eesti rahvarõivad“ järgi Märjamaa kihelkonna endiste rahvarõivaste alusel ühtlased riided. Koore juhatas Jaan Kurepalu.

1939. aastal võeti osa Pärnumaa laulupeost.

4. veebruaril 1940. aastal esinesid koorid Miina Härma ja A. Läte austamisõhtul Kasti rahvamajas.

1949. a suvel toimus Eesti Vabariigi ülemineku NSV Liidu koosseisu. Sellega seoses tulid ka suured muutused kultuurivallas. 8. novembril 1940. aastal peeti Kasti rahvamajas Suure Sotsialistliku Oktoobri-revolutsiooni 23. aastapäevale pühendatud aktus, kus veel esinesid koorid. Detsembris 1940. aastal noorrahva ühingu tegevus lõpetati. Sõja-aastatel soikus kooride tegevus, kuid rahvamaja tegutses edasi. Jaan Kurepalu, olles kooli direktor, juhatas lauluõpetajana Haimre koolis lastekoore.

1945. aastal muudetakse Kasti rahvamaja Haimre rahvamajaks.

1947. aastal tuli Haimre kooli tööle Evald Urvast, kes oli teiseks tugevaks koorijuhiks. Ta andis koolis laulutunde ning juhatas segakoori ja ansambleid rahvamajas. Laulukoor tegutses eriti hoogsalt 1950. aastatel.

1950. aastal laulsid naisansambelis Laine Lees, Amanda

1962–64. aastal laulsid meesansambelis (pildil) Arvi Jänts, Jaan Parnabas, Jaan Treial, Ülo Allikivi, Vello Alekand, Albert Veesalu ja Oskar Luts.

Reose, Elle Roonurm jt. Tegutses kaks segakoori. Haimre koori, mis käis koos Haimre külakeskuses, juhatas Evald Urvast, rahvamajas juhatas Jaan Kurepalu.

Haimre koolmeistrite Evald Urvaste ja Jaan Kurepalu õpetada olid ka mitmed duetid. Kooliõpetajad elasid kohapeal, olles kohalikule kogukonnale hariduse andmise kõrval ka kultuurielu edendajad. Tuntud tegijatena on nad jäädvustanud end Kasti-Haimre haridus- ja kultuurilukku.

1951. aastal sai ümbruskonnas tuntuks duett Helmi Rannamaa (Koch) – Laine Adamson (Kask), hiljem Helmi Koch – Selma Lissmann. Akordionil saatis Harald Karotamm, kes mängis kuulmise järgi, nooti ta ei tundnud. Sel ajal elas H. Karotamm Kastis. Hiljem Märjamaal elades tegutses Harald Karotamme juhendamisel vokaalinstrumentaalorkester Caro.

Igal aastal korraldati Eesti NSV rajoonides isetegevuslaste ülevaatusi. 1953. aastal kirjutab Märjamaa rajooni ajaleht Kolhoosi Tõde isetegevuslaste

ülevaatuses, kus kiidetakse Haimre koore. 1954. aastal Haimre rahvamaja kollektiivid teadmata põhjusel ei esine ja kohe kirjutab sellest Kolhoosi Tõde.

1955. aasta ülevaatuskontserdil esineb Haimre segakoor.

1956. aastal esinevad rahvamaja segakoor ja meesansambel.

1957. aastal alguse saanud kohalikke saateid raadiotranslatsioonivõrgu kaudu sai kasutada ka otseseks kultuuritööks. Korraldati soovikontserte, suure populaarsuse võitsid Tasuja kolhoosi sepa nn Sepa-Juku (Johannes Blumberg) satiirilised laulud. Esines ka duett Amanda Reose – Elle Roonurm. Rahvamajas tegutsesid pidevalt mees- ja naisansamblid.

1961. aastal käisid Pärnus ülevaatusel laulmas öed Luule ja Lemmi Avarmaa, kes „Kaksikute“ lauluga saavutasid esimese koha.

Järgneb

Kasti laulukooride tegevusest 1876–1940 ja Haimre rahvamaja laulukollektiividest tänaseni

Eha Kaljusaar

Algs 21.10

Laulukoorid asenduvad nais- ja meesansamblitega

1968. aastaks oli segakoori koosseis laiali läinud, koos käis meesansambel. Aastakümneid laulsid meestest Jaan Treial, Jaan Parnabas (käis Sulult), Oskar Luts, Albert Veesalu, Arvi Jänts, vähem aega Vello Alekand ja Rudolf Marrandi.

1970-71. a töid isetegevus-ülevaatuselt Märjamaalt ära aukirja Ester Uustalu (Haud) ja Maire Koch (Kell). Juhendas Taimi Kingisepp. Maire sai tuntuks ka solistina, teda saatsid kitarridel Tiit ja Priit Arula.

1972. aastal tegutsesid rahvamajas nais- ja meesansambel, juhendas Taimi Kingisepp. Naisansambelis laulsid Marika Kuuspalu, Anne Arula, Vilme Laiksoo, Helda ja Vilme Laasner ja Linda Luts.

1973. aasta teisel poolel laulsid duetti Ester Uustalu (Haud) ja Vilme Laiksoo.

1973–1976 käisid rahvamajas koos erinevad duetid ja naisansambel. Erinevatel põhjustel vahepeal laulutegevus soikus.

1980. aasta esimesel poolel tuli uuesti kokku naisansambel, kus vahelduvalt laulsid Luule Kuuspalu, Marje ja Aili Pajula, Kersti Reose, Elle Uustalu, Rita Lobjakas, Inga

Artel, Kaidi Kiisma, Maire Kell, Ülle Mitt. Juhendas Helve Kase Märjamaalt. Proovid toimusid Kasti mõisa saalis, sest rahvamajas polnud harjutamiseks sooja ruumi.

Samal sügisel tuli meesansamblit Kasti juhendama Matti Jaago Märjamaalt. Meestest laulsid Tiit ja Priit Arula, Endel Kuuspalu, Oskar Luts, Jaan Parnabas ja Arvi Jänts.

Meesansambel lõpetas tegevuse 1982. aastal, naised laulsid mõned aastad kauem.

Alates 1984. aastast tekkis laulmises erinevatel põhjustel pikem vahe.

2000. aasta aprillis alustas naisansambel uuesti. Juhendajaks Helve Kase Märjamaalt.

Algses koosseisus laulsid Elle Uustalu, Luule Kuuspalu, Marje Pajula, Rita Lobjakas, Inga Artel, Ülli Sarapuu. Mais lisandus Silvi Mitt. Esimene esinemine oli 2000. aasta mais Haimre hariduselu 155. aasta juubelil. Sügisel tuli laulma Anu Saaver.

2000. aasta novembrist alustas tegevust vanematest naistest koosnev naisansam-

Rahvamajas tegutses mitu aastat ka väike segakoor. Laulsid (pildil) Vaike Krabi (Ainsaar), Salme Kingisepp, Linda Allkivi, Anne Arula, Illi Artel, Linda Luts, Liisi Veesalu, Oskar Luts, Albert Veesalu, Jaan Treial, Jaan Parnabas, Arvi Jänts.

bel Aovalgus, juhendajaks Taimi Kingisepp. Naisansambli koosseisus alustasid Laine Lättekivi, Liia Künnap, Lia Tamm, Helmi Koch, Elvi Valdmets, Anne Jüriado ja Linda Meier. Aovalgus esineb rahvamaja üritustel ja osaleb Raplamaa memme-taadi suvepeol.

2001. aasta sügisel asub noortest naistest koosnev naisansamblit Viisitarid juhendama Taimi Kingisepp. Naisansamblist on lahkunud Elle Uustalu, Marika Koch, Sil-

vi Mitt, Heidi Mikiver, juurde on tulnud Meeli Holmstroem.

Naisansambli Viisitarid viiendal aastapäeval 2006. aasta sügisel laulavad Rita Lobjakas, Marje Pajula, Meeli Holmstroem, Ülli (Sarapuu) Toomemäe, Inga Artel ja Anu Saaver. Esinetakse rahvamaja erinevatel pidudel, käiakse ka mujal esinemas. Sama koosseis püsib naisansambli 10. ja 15. tegevusaastal. Tagasi on laulma tulnud Silvi Mitt.

Järgneb

Naisansambel Viisitarid: Ülli Sarapuu, Inga Artel, Helmi Koch, juhendaja Helve Kase, Silvi Mitt, Rita Lobjakas, Luule Kuuspalu, Elle Uustalu.

Ansambel Aovalgus: Linda Meier, Helmi Koch, Anne Jüriado, Elvi Valdmets, Lia Tamm, Liia Künnap, Laine Lättekivi.

Kasti laulukooride tegevusest 1876–1940 ja Haimre rahvamaja laulukollektiividest tänaseni

Eha Kaljusaar

Algus 21.10

2005. aasta sügisel liitub Aovalgusega Virve Kiple-Parसानjan. Virve tuli Tallinnast ja asus elama Jaaniveski jõe äärde ostetud majja. Virve oli elukutselt näitleja ja töötas ETV-s. Virve laulis oma elupäevade lõpuni (2009).

Naisansambel Viisitarid tähistas 10. tegevusaastat 19. veebruaril 2010 kontserdiga külarahvale. Püsivalt laulavad koosseisus Rita Lobjakas, Marje Pajula, Meeli Holmstroem, Ülli Toomemäe, Inga Artel ja Anu Saaver. Esinetakse rahvamaja üritustel.

2012. aasta kevadel esineti Mõisamaa hooldekodu tegevuse lõpupeol. Suvisel taidlejate kultuurireisil Põlvamaale lauldi Ahja rahvamajas.

2010. aasta novembris tähistas naisansambel Aovalgus oma 10 aasta juubelit. Selleks ajaks on liitunud ka Reet Jänes. Liia Künnap ja Helmi Koch, kes mõnda aega ei laulnud, on tagasi. Pärast juubelit lahkub ansamblist tervislikel põhjustel Laine Lättekivi.

4. aprillil 2015 tähistas naisansambel Viisitarid 15. aastapäeva. Esinetakse põhikoosseisus, lisandunud on Silvi Mitt. Esinetakse vastavalt vajadusele.

Naisansambel Viisitarid 24.veebruaril 2018 Haimre rahvamajas EV100 üritusel. Pildil Rita Lobjakas, Reet Jänes, Meeli Holmstroem, Anu Saaver, Silvi Mitt, Ülli Toomemäe, Inga Artel-Hermas. Ees Marje Pajula ja juhendaja Taimi Kingisepp. Foto: Jaana Nõu

Aastatega naisansambli Aovalgus read hõrenevad. 14. novembril 2015 tähistatakse oma 15. aastapäeva. Laulmas on veel neli naist: Linda Meier, Anne Jüriado, Liia Künnap ja Reet Jänes, keda toetab Viisitaridest Anu Saaver. Sama koosseisuga esinetakse veel rahvamaja pidudel ja Raplamaa memme-taadi suvepeol.

Pildil Aovalguse juhendaja Taimi Kingisepp, lauljad Linda Meier, Reet Jänes, Anne Jüriado, Liia Künnap, keda naisansamblist Viisitarid toetas Anu Saaver. Foto Aare Hindremäe.

Rahvamaja 80. aastapäeva peol 24. veebruaril 2017 esineb veel naisansambel Aovalgus. Samal kevadel lõpetab Aovalgus tegevuse. Ansambli noorim laulja Reet Jänes jätkab sügisel naisansambelis Viisitarid.

2020. aasta aprillis täitus naisansambli Viisitarid 20. aastapäev. Tähistamine lükati kevadest sügisesse ja oli kavas 21. novembril, kuid koroonalaine tõttu jääb taas ära.

Lõpp

HOMMIKUPROGRAMM

E-R 7:00 - 10:00

91,3 MHz

rapla.tre.ee
rapla.tre.ee/jaretkuulamine